מתני' ביום הכפורים. מתחייב כרת: **גמ' אסורה באכילה.** משום שחיטת שבת: **ליומא.** [1]ואפילו בא לאכול בשר חי: **ונסכין חבריא.** בני הישיבה עלה על דעתם לומר דמתני' דפרשה רב דאסורה באכילה ליומא משום דקסבר מתני' רבי יהודה היא ודייק טעמא לקמן [טו.]

מתני' [2]א**השוחט** בשבת וביום הכיפורים אף על פי שמתחייב בנפשו שחיטתו כשרה: **גמ'** [3]אמר רב הונא דרש חייא בר רב משמיה דרב אסורה באכילה ליומא ונסבין חבריא למימר רבי יהודה היא הי רבי יהודה א"ר אבא רבי יהודה דהכנה היא דתנן [4]במחתכין את הדילועין לפני הבהמה ואת הנבלה לפני הכלבים רבי יהודה אומר אם לא היתה נבלה מערב שבת אסורה לפי שאינה מן המוכן אלמא כיון דלא איתכן מאתמול אסורה ה"נ כיון דלא איתכן מאתמול אסורה א"ל אביי מי דמי התם מעיקרא מוכן לאדם והשתא מוכן לכלבים הכא מעיקרא מוכן לאדם והשתא מוכן לאדם מי סברת בהמה בחייה לאכילה עומדת בהמה בחייה לגדל עומדת א"ה בהמה לרבי יהודה בי"ט היכי שחטינן אמר לו עומדת לאכילה ועומדת לגדל [7]נשחטה הוברר דלאכילה עומדת לא נשחטה הוברר דלגדל עומדת והא לית ליה לרבי יהודה ברירה מנא לן אי נימא מדתניא [8]הלוקח יין מבין הכותים אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני ומיחל ושותה מיד דברי ר"מ רבי יהודה ורבי יוסי ור"ש [9]אוסרין התם

השוחט בשבת כו'. אפילו במזיד [1]בעי לאוקומי[2] תימא אי במזיד היאך שחיטתו כשרה והא מומר לחלל שבתות אסור לאכול משחיטתו כדמוכח לעיל (דף ה.) ועוד דבגמ' בעי [3]לאוקומי במזיד ורבי מאיר [4]ורבי מאיר אית ליה בפ' עד כמה (בכורות ג.) ובפ' זה בורר [טו.] מדקתני שבת דומיא דיום הכפורים אלמא אסורה באכילה ליומא [5]סליל לתנא דמתניתין: **הי רבי יהודה.** מאיזו משנת רבי יהודה שמע רב דאסורה באכילה ליומא: **אם הדילועין.** אפילו מתה היום בשבת: **שאינה מן המוכן.** אתמול כשקדש היום לא היתה עומדת למאכל כלבים: **דלא איתכן.** דלא אזדמנה לכך: **הכא.** במתניתין נמי אתמול לא היתה עומדת לכך כדמפרש ואזיל לקמיה דלגדל ולדות היתה עומדת ואסורה משום מוקצה ומוקצה אסורה מדרבנן: **נשחטה.** כשהיא שחוטה מבורר דלאכילה עומדת: **לא נשחטה.** כגון זו שלא שחטה אתמול ומסתמא לא הניחה על מנת לשחטה בשבת הלכך הוברר כשקדש היום דלגדל עומדת: **והא ליתא ליה לרבי יהודה ברירה.** ואי בהמה בחייה לאו לאכילה לחודה קיימא כי שחיט לה ביום טוב היכי מישתריא דלמא מאתמול דעתיה לגדל הוה: **הלוקח יין מבין הכותים.** לאשמועינן דכותים חשודין על התרומה ואינן כעמי הארץ שהלוקח מהן א"צ להפריש תרומה גדולה כדתנן (סוטה דף מח.) לפי שאלו יוחנן כהן גדול בכל גבול ישראל ולא שאין מפרישין אלא תרומה גדולה בלבד אלמא אתרומה לא חשידי ואשמועי' הכא דכותים חשידי אתרומה

כדתנאי שני לוגין שאני עתיד להפריש כו'. ומשנה זו קודם תקנה דגזרו על יינם נשנית: **אומר שני לוגין כו'.** אם אין לו כלים להפרישם (כו')[1] או שהיתה חשיכה בליל שבת שאין שהות להפרישם: **הרי הן תרומה.** בתוכו למאה לוג: **ומיחל.** המעשר שני הואיל ויכול לתקנו באמירה בעלמא ואומר הרי הוא מחולל על מעות שיש לי בתוך הבית לא התירו לו חכמים לשתותו ולסמוך על הברירה אבל בתרומה ושאר מעשרות סמכינן אברירה ולאחר השבת כשיפרישם אמרינן הוברר הדבר שזו היא התרומה וזה לא שתה אלא חולין: **אוסרין.** אלמא לרבי יהודה לית ליה ברירה וחייש שמא תרומה שתה:

התם

בשבת מותר לברר באומצא ומתוך כך נראה דבשר נגלי לא בעי מליחה כלל דדם האבברים שלא פירש שרי וכן אומר ר"ת ולא מבעיא כשנגלה הבשר יפה ונפלטו כל הדם מן הבשר דשרי [2]אלא אפי' לא נגלה כ"כ מותר ואע"פ שנפלטו מבפנים מצד זה לצד זה אינו אסור עד שיפרוש לחוץ דאמרינן [3] (כריתות דף כא) גבי כבר שחתך עליה בשר דאפי' מאן דאסר הכבר שרי הבשר אע"פ שלא יצא דמו עדיין [4]והא דאמרינן בפ' כל הבשר (לקמן דף קיג.) גבי רב ששת דמלח גרמא גרמא תרי מ"ט לא משום דפרים מהאי גיסא ובלע בהאי גיסא התם פרים לגמרי לחוץ מהאי גיסא קאמר והא דאמרינן בפ"ק דביצה (דף יא.) ושוין שמולחין עליו בשר נגלי לא משום דליתסר בלא מליחה אלא מנהג הוא למלוח בשר נגלי ובהקומץ רבה (מנחות דף כא.) דאמר מולחו והופכו וחוזר ומולחו גרסינן אמר רבה וכן לקדירה ולא גרסינן וכן לנגלים[5]: **מחתכין את הדילועין לפני הבהמה.** אומר ר"ת דאמיני [6]כשנתלש מן המחובר בשבת דומיא דנבלה שנתנבלה בשבת וא"ל לפירושו דאיירי בענין שאין לאסור הדילועין לא משום שמא יעלה ויתלוש ולא משום דלהוי כגרוגרות וגימוקין דתרי טעמי איכא דבר הנלקט מן המחובר דברים בילה (דף ג.) אסרינן פירות המוסרין משום שמא יעלה ויתלוש וברים אין לדין (שם דף כד:) גבי עובד כוכבים שהביא דורון לישראל אם יש מאותו מין במחובר אסור ופי' בקונטרס דאפילו רבי שמעון מודה דהוי כגרוגרות וגימוקין דמדלא לקטן מאתמול אקלינהו וכן נראה דבספק מוכן איירי כולה שמעתתא ואיירי הכא כגון שיש לו בהמה דהוי מוכן לבהמה אפילו במחובר והא דאמרינן בפ' כל כתבי (שבת דף קכב.) דלא יעמיד אדם בהמתו על גבי מוקצה פי' עשבים שנתלשו בשבת הא פירש בקונטרס התם כגון שהיו עומדין בחיבורן במקום שלא היתה הבהמה יכולה לגעת שם אי נמי הכא איירי ביושב ומצפה מתי יתלשו ובהמה נמי איירי ביושב ומצפה שמא ישחטנה חש"ו ואחרים רואין אותם וכן ל"ל על כרחך דהא ברים המביא בבילה (דף ל:) מוכח דכל היכא דאין יושב ומצפה אית ליה לרבי שמעון מוקצה וליכא למיחש נמי שמא יתלוש אלא בפירות האילן שהם קלים להשיר ועוד דאדם מתאוה להם ושוכח וכן במשקה שמא יסחוט אבל בדבר דבעי מרא וחגינא לא וכן דגים שנצודו בי"ט דאסירי לא משום שמא יצוד אלא משום מוקצה כגרוגרות תדע דהא עובד כוכבים שמילא מים לבהמתו דסוף כל כתבי (שבת דף קכב.) ועשה כבש לירד בו לא אסרינן לישראל גזרה שמא יעשנו ומה שמדמה לקמן שמא ישחוט לשמא יסחוט אפרש לקמן בע"ה ועוד יש לפרש דאיירי בנתלשו מע"ש וכי תימא מאי לימירא קמ"ל דשרי למטרא באוכלא או לשוייה אוכלא לרב הונא כדאית ליה בפרק בתרא דשבת (דף קנה.) ולרב יהודה כדאית ליה והא דלא תנא ליה התם גבי פקיעי עמיר ואינך דלעיל משום דמילי דחיתוך תני בהדי הדדיה[7]:

אם לא היתה נבלה מע"ש. גרסינן ולא גרסינן מעיו"ט כדמוכח ברים מס' ביצה (דף ב.) דקאמר גבי שבת סתם לן תנא כר"ש דתנן מחתכין את הדילועין כו' והא דקרי ליה מוכן לאדם לא שהיה ראוי לשחוטה אלא כלומר עומדת לאדם ואם תאמר בפ"ק דביצה (דף ו.) גבי אפרוח שנולד בי"ט רב אמר אסור וקאמר התם אמרו לו מה בין זה לעגל שנולד מן הטרפה שתיק רב ופריך אמאי שתיק רב לימא להו הואיל ומוכן אגב אמו לכלבים ומשני השתא מוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבים דתנן אם לא היתה נבלה כו' מוכן לכלבים הוי מוכן לאדם והשתא אמאי לא מפרש טעמא משום דהוי מוקצה מחמת איסור וכי תימא בעוף וטלה שראוי ליתנו חי לפני נץ ואדי למה ליה לאוקמיה בכי האי גוונא לוקמה דאין ראוי להאכילו חי דהוי מוקצה מחמת איסור ומפרש ה"ר יוסף דממשנה יתירא דייק דכיון דתנא אסור למה ליה למתני תו לפי שאינו מן המוכן אלא משמע דאי ליכא טעמא דמוקצה מחמת איסור כגון בדבר שראוי להאכילו חי או בי"ט אסור מטעם שאינו מוכן ועומד למה שהיה עומד בתחלה: **בהמה** לרבי יהודה בי"ט היכי שחטינן. משמע דקסבר אביי דסתמא לאכילה עומדת [1]וגבי תרנגולת אמר אביי ברים בילה (דף ד.) דעומדת לאכילה ועומדת לגדל בילים: **מדתניא** הלוקח יין. לא גרסינן דתנן דמשנה לא תני אלא מילתיה דרבי מאיר וכולה ברירה מפורש בפרק כל הגט (גיטין דף כה.) ובמרובה (ב"ק דף סט:) ובפרק בכל מערבין (עירובין דף לו:):

התם

מן הגט לתרומה הוא הנברר לתרומה ויש ברירה (גיטין כח:). **ושותה מיד.** ושתה ממנו נאלחר שלא שיהר שיותיר בכלי שיעור התרומה והמעשרות (מעילה כב.) וכשיהיו לו כלים יפרישם כם התרומה ומעשר (יומא נו.). ר' יהודה ור' יוסי ור"ש אוסרין.

עד שיפרישם ממש, דקסבר אין ברירה ואכל כוס וכוס יש לומר שהוא תרומה ומעשר (מעילה כב.) דלית להו ברירה לומר מן החולין הוא שתה ותרומה ומעשר ראשון נותרין בעוד (ב"ק סט:).

דאינו יודע מאי זה אוכל ונמצא שזה שותה טבלים: לא לעולם לרבי יהודה אית ליה ברירה והתם

מסורת הש"ס

[1] ב"ק עפ. כתובות לד., [2] [לקמן טו.], [3] ביצה ב. ו: כז: שבת קנו: פסחים טו., [4] [ביצה ד.], [5] ב"ק סט: דמאי פ"ז מ"ד סוכה כג: עירובין לו: מעילה כב. גיטין כה. [כמ. יומא נה: תוספתא דמאי פ"ח ה"כ], [6] [אולי ל"ל כולם], [7] [לקמן טו.], [8] [ועיין תוס' זבחים יוד. תוס' סנהדרין פמ. ד"ה ריש לקיש], [9] [ועי' היטב תוס' מ"ק כה. ד"ה וכדי מיא וכו' ועי' תוס' לעיל יג. ד"ה בעלן], [1] [דף קיב.], [2] [דף טו:], [3] [לקמן קיב.] [בכריתות ליתא בפמינו], [4] [וע"ע תוספות פסחים עד. ד"ה אלי מוליתא],

גליון הש"ם

תוס' ד"ה השוחט וכו' ור"מ **את** ליה וכו'. עי' תשובת מהרי"ק שורש קס: ד"ח ונסבין וכו' **אבל** כל זמן **שלא פירש.** עי' תוי"ט פי"א מ"ז דמנחות ד"ה אוכלים: **בא"ד והא דאמרי'** כו' **גבי** רב ששת דמלח גרמא גרמא. תמיה לי כיון דלדין דבלע מהאי גיסא ולא יצא ע"י מליחה מה בכך דהוי עתה דס שלא פירש מ"מ אין מבטלין אותו דלא יהיה פרוש וצ"ע:

הגהות הב"ח

(**א**) תוס' ד"ה ונסבין וכו' ומלייה שרי לאי:

מוסף רש"י

מחתכין את הדילועין. המלוטין, ומיהו סתמן לאו למאכל בהמה קיימי אלא לאדם (שבת קנו:) ולא אמרינן מוקצין הן לבהמה דמאכל אדם הן (שם קנה:) ולא אמרינן טיהמא דלאו טוכן הוא (ביצה ב.). **ואת הנבלה.** שנתנבלה היום וכיון דשמשות היתה עומדת לאדם ואפילו הכי מחתכין (שבת קנו:) ואע"פ שנתנבלה בשבת, דכיון דשמשות לא היתה עומדת לאכילת כלבים, אפילו הכי שרי, דליתא לן מוקצה בשבת (ביצה ב.). **הלוקח יין מבין הכותים.** וסתם כותים לא מפרשי תרומה ואין לזה כלים להפרישם לתוכן תרומה ומעשר (ערובין לו: וכביי"ז סוכה כג:) **לו:** בערב שבת בין השמשות כדתניא בתוספתא וקדש עליו היום ואין לו מה לשתות בשבת ואין לו פנאי להפרישם (ב"ק סט:) וכותים גירי אמת הניב להו ואין מ"י נפקנת מקדושתה על ידיהם והם חשודים על המעשרות ועל התרומה, ולא כעמי הארץ שרובן מעשרין וכולן מפרשין תרומה, אבל כותים חשודים על הכל והלוקח מהם צריך לעשר ולבי (גיטין כה.). **שני לוגין שאני עתיד להפרישם.** מן המאה, **הרי הן.** בתוכו (ערובין לז.). **תרומה.** גדולה, ואמר כך עושה ממה שנתייר מאה מדות, מפרש עשרה למעשר ראשון ובשתיירו תשעים מדות ומפרש מהן תשעה למעשר שני (מעילה כב.). **ומיחל.** מעשר שני שהוא יכול לתקן מיד בלא הפרשה לאחר שקרא עליו שם יחללנו בכל מקום שהוא על המעות (ערובין לז. וכביי"ז ב"ק סט:). **ושותה מיד.** ולאחר זמן יפרישם התרומה והמעשר ואמרינן הוכרר הדבר שזהו תרומה (ערובין שם) דמאחר שקרא שם יצא לו ידי עובל וכשהוא מוציא יין לשתייתו הוא הנברר לחולין ולכשיהיו לו כלים ויוציא

עין משפט נר מצוה

ק א מיי' פ"ז מהלכות שחיטה הלכה כט סמג עשין סג טוש"ע יו"ד סימן יא סעיף ב:

קא ב מיי' פכ"ז מהל' שבת הלכה יח ועי' במ"מ וככ"מ סמג שם טוש"ע א"ח סימן שכד סעי' ו ז:

ג [מיי' פ"ז מהלכות מעשר הלכה ח]:

שיטה מקובצת

א) ליומא כל היום ואפי' בא לאכול בשר חי: **ב**) אלמא אסורה באכילה ליומא ס"ל. נ"ב נ"א אלמא אסורה באכילה ליומיה משום דקסבר דס"ל לתנא דמתני' כר' יהודה: **ג**) אפי' במזיד בעי לאוקומיה בגמ' תימה אי במזיד: **ד**) בעי לאוקומיה במזיד דר"מ ורבי מאיר אית ליה: **ה**) דחלטי ליה בחלא ושרי איהו וחלייה: **ו**) ואמרי' נמי התם ככר שחתך עליו בשר אסור לאוכלו אבל: **ז**) ונפלט כל הדם מן הבשר דשרי באכילה לכתחילה אלא אפי' לא נצלה: **ח**) אומר ר"ת דמיירי כשנתלשו מן המחובר: **ט**) דמילי דחיתוך תני בהדי הדדי ואצטריך לאשמועינן דלועין משום דאקושי טפי: **י**) משמע דקסבר אביי דסתמא לאכילה עומדת אע"ג דגבי תרנגולת קאמר אביי:

רבינו גרשום

מי דמי התם מעיקרא מוכן לאדם והשתא מוכן כו' כלומר לענין נבלה והוה ליה כנולד ואסיר והתם רבי יהודה באכילה לגדל עומדת ולאו הלכה זו כמותו בהמה בחייה לגדל עומדת ולאו מעיקרא מוכן לאדם [והרי] דומיא דנבלה דמעיקרא לא מוכן לכלבים ואסר ר' יהודה דאמר אם לא היתה נבלה מע"ש שאסורה היא לפי שאינה מן המוכן הכא נמי כיון דמע"ש לא היתה מוכנת לאדם אסורה והלכה זו כמותו סבירא. אי הכי בהמה לר' יהודה היכי שחטינן כלומר כיון דבהמה בחייה לגדל עומדת ולאו הוו מוכן לר' יהודה דבעי הכנה היכי שחטינן ביו"ט מוקצה הוא אלא תדע דמוכנת היתה לר' יהודה כגון הכי: עומדת לאכילה ועומדת לגדל נשחטה הוברר [דלאכילה עומדת] והלכה זו דאסורה באכילה לר' יהודה סבירא ליה דהוא בעי הכנה מע"ש: אי הכי הא לית ליה ברירה מדתנן הלוקח וכו' (ע"ש) [עשרה] מעשר ראשון כלומר ממאה חייב ליתן עשרים ואחד חלקים צריך לאפרושי תרומה תרי ממאה וצריך לאפרושי י' מעשר ראשון וצריך לאפרושי מתשעים פחות שנים שנשתיירו תשעה שזו מעשר שני ועולה ואוכלו בירושלים ואם ברחוק מקום הוא עליו נאמר ונתת הכסף וצרת הכסף וכו' ועכשיו מיחל ושותה כלומר דהוא אומר אפיק זו לחולין ואשתה מהן והשאר שנשתיירו יהא תרומה (כולו) [ומעשר] ורבי יהודה אוסר כלו' מטעם זה אוסר דלית ליה ברירה הי מעשר והי תרומה והי חולין לפיכך אינו רשאי לאכול עד דיפריש כולו